

Hyvät Selkeän kielen päivän osanottajat!

Kiitän Kotimaisten kielten keskusta siitä, että minulle on annettu kunnia valita nyt jo kolmannen kerran Vuoden selväsanainen -kilpailun voittaja. Kilpailuun on osallistunut viisitoista ehdokasta, joista esiraati on valinnut minun arvioitavakseni neljä kärkiehdokasta.

Kilpailun järjestäminen on oivallinen tapa edistää hyvää virkakieltä ja viranomaisviestintää. Mielestäni on hienoa ja vertauskuvallisesti arvokasta, että tänä vuonna selkeän kielen päivän tilaisuus järjestetään ja kilpailun voittaja julkistetaan ylimmän valtioelimen eli eduskunnan tiloissa.

Kotimaisten kielten keskuksen verkkosivuilla kohdassa ”Virkakieli” todetaan: ”Ymmärtäminen on jokaisen oikeus”. Juuri tästä on kysymys. Hyvä virkakieli kuuluu hyvään hallintoon, joka on Suomen perustuslaissa turvattu perusoikeutena. Hallintolain mukaan viranomaisen on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä. Tämä hyvän kielenkäytön vaatimus edellyttää viranomaisen esitystavalta sekä kielellistä selkeyttä että sisällöllistä ymmärrettävyyttä.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaan viranomaisen on tiedotettava toiminnastaan ja palveluistaan sekä yksilöiden oikeuksista ja velvollisuuksista toimialaansa liittyvissä asioissa. Viranomaisviestinnässä selkeyden ja ymmärrettävyyden vaatimukset ovat erityisen tärkeitä. Koronaviruksen aiheuttama poikkeustilanne on vain korostanut viranomaisten selkeän kielenkäytön merkitystä. Tänä vuonna selkeän kielen päivän seminaarin pääteemana onkin ollut osuvasti viranomaisten kriisiviestintä.

Jokainen kilpailun neljästä kärkiehdokkaasta ansaitsee tunnustuksen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustiimi on edistänyt selkeän kielen käyttöä eri tavoin ja muun muassa laatinut tasa-arvosanaston molemmilla kansalliskielillä. Verohallinto puolestaan on muokannut verkkosivujensa sisältöä saamiensa asiakaspalautteiden jatkuvan seurannan avulla ja jatkuvan kehittämisen periaatteella. Erityisen arvokkaana pidän Viittomakielen osuuskunta Vian ehdokastyötä, jossa koronakriisiin liittyviä valtioneuvoston tiedotustilaisuuksia on tulkattu viittomakielelle ja kehitetty hankalillekin uudissanoille selkeitä uusia viittomia.

Nostan kuitenkin kilpailun voittajaksi aluehallintovirastot. Mielestäni aluehallintovirastoissa on vaikuttavalla ja esimerkillisellä tavalla paneuduttu asiallisen, selkeän ja ymmärrettävän virkakielen kehittämiseen.

Vuosi 2020 on nimetty aluehallintovirastoissa selkeän kielen teemavuodeksi. Teemavuoden aikana on toteutettu sekä selkeän kielen koulutus että verkkosivu-uudistus, joita varten on asetettu työryhmät.

Koulutus on toteutettu verkkokoulutuksena, johon on sisältynyt harjoitustehtäviä. Koulutusta on markkinoitu kampanjalla, johon kuuluu muun muassa sen aluehallintoviraston palkitseminen, jonka henkilöstö on aktiivisimmin suorittanut koulutusta. Koulutuksen käyneiden kesken on myös arvottu henkilökohtaisia palkintoja. Syyskuun alkuun mennessä koulutuksen olikin suorittanut jo lähes puolet koko henkilöstöstä.

Koulutuksessa saatuja oppeja on hyödynnetty verkkosivu-uudistuksessa. Kevään ja kesän aikana verkkosivujen tekstit on kirjoitettu alusta pitäen uudelleen. Tekstejä ovat tehneet kaksitoista tiimiä, joissa jokaisessa on ollut kymmenkunta jäsentä.

Aluehallintovirastoilla on hyvin laaja tehtäväkenttä. Kun koko henkilökunta on osallistettu koulutukseen ja verkkosivu-uudistukseen, noinkin mittava projekti on onnistuttu toteuttamaan menestyksellisesti. Kansalliskieliäkään ei ole unohdettu: koulutuksesta on tehty sekä suomen- että ruotsinkieliset versiot, ja verkkosivujen kaikki sisällöt on uudistettu sekä suomeksi että ruotsiksi.

Poimin aluehallintovirastojen koulutusaineistosta loppukevennykseksi esimerkin virkakielestä. Teksti on peräisin Kotimaisten kielten keskuksen tekemästä verkkokurssista.

”Kunnaneläinlääkärin hylkeenruhojen käsittelyyn hyväksymässä kotieläinten tarkastuspaikassa tarkastettu hylkeenruho leimataan teurastuspaikan numerolla varustetulla viisikulmaisella riistan leimaamiseen tarkoitetulla leimalla.”

Uskoakseni aluehallintovirastojen teksteistä ei teemavuoden jälkeen löydy tällaisia esimerkkejä!

Onnittelen aluehallintovirastoja hyvän virkakielen edistämiseksi tehdystä esimerkillisestä työstä ja julistan niiden selkeän kielen koulutuksen työryhmän ja verkkosivu-uudistuksen työryhmät Vuoden selväsana 2020 -kilpailun voittajaksi!

Oikeusasiamies

Petri Jääskeläinen